

Opinnäytetyö (AMK)

Tradenomi

Myyntityö

2020

Julia Koskinen

ELÄKESÄÄSTÄMINEN

- Kuinka herätellä ihmiset tarkastelemaan omaa eläkeikäänsä ja eläkkeen suuruutta?

Julia Koskinen

ELÄKESÄÄSTÄMINEN

- Kuinka herätellä ihmiset tarkastelemaan omaa eläkeikäänsä ja eläkkeen suuruutta?

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia vuoden 2017 eläkeuudistusta, sen vaikutusta sekä eläkesäästämisen ja sijoittamisen mahdollisuuksia. Työ kattaa selvityksen Suomen eläkejärjestelmän toiminnasta ja eri säästämisen mahdollisuuksista.

Työ koostuu teoriasta, joka pohjautuu eläkejärjestelmän käsittelyyn, vapaaehtoiseen eläkesäästämiseen sekä muihin säästämisen ja sijoittamisen vaihtoehtoihin. Tutkimusosuudessa käytiin läpi eläkkeiden rahoituksellisia asioita, ihmisten kulutus- ja säästämistottumuksia sekä verotusta sijoittamisen näkökulmasta. Tutkimus kiteytyy kahden eri ikäisen henkilön eläkesäästämisen vertailuun.

Työ toi esille säästämisen ja sijoittamisen tärkeyttä suhteessa eläkkeeseen teorian ja laskennan kautta. Säästämisen ja sijoittamisen vaihtoehtoja tuotiin kattavasti esille ja esimerkkilaskut tukivat näkökulmaa siihen, että säästäminen tulisi aloittaa jo nuorena. Jotta saadaan herätettyä kiinnostusta täytyy olla vuorovaikutuksessa niiden kanssa joita asia koskee.

Työn tuloksia voidaan hyödyntää, kun mietitään, millä keinoilla päästään vuorovaikutukseen paremmin nuorten kanssa. Työ saa pohtimaan, millä keinoilla on hyvä lähteä tarjoamaan säästämisen ja sijoittamisen palveluita nuorille ja millaista mainontaa tulisi hyödyntää.

ASIASANAT:

eläkesäästäminen, finanssiala, sijoittaminen, säästäminen, tulevaisuus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

PROFESSIONAL SALES

2020 | 39

Julia Koskinen

RETIEREMENT SAVING

- How to get people to look at their own retirement age and the size of their pension?

The purpose of this thesis is to research 2017 renovation of retirement, its impact and possibilities to save and invest for retirement. This thesis includes explanation about Finnish pension system and potential ways to save.

The thesis consist of theory which is based on the pension system, voluntary pension saving and other investment options. The research part examined the financial issues of pensions, people's consumption, saving habits and taxation from the point of view of investment. The research crystallizes a comparison of the pension saving of two people in different ages.

The aim of the work was to adduce the importance of saving and investing over pension through theory and calculation. Options for saving and investing were adduced comprehensively and the example calculations supported the view that the saving should be started at an early age. The theory supports the importance of saving and brings many different options beside retirement savings. The thesis disclosed the importance of interacting with young people. In order to generate interest, it is necessary to interact with those who are concerned.

The results of the work can be utilized when considering ways to better interact with young people. The work makes us think about the ways in which it is good to start offering savings and investment services to young people. What kind of advertising should be utilized.

KEYWORDS:

retirement saving, saving, investing, finance, future

SISÄLTÖ

SANASTO	6
1 JOHDANTO	7
2 ELÄKKEIDEN KERTYMINEN JA NIIDEN RAHOITTAMINEN	8
2.1 Eläkkeet Suomessa	8
2.2 Suomalainen eläkejärjestelmä	8
2.3 Eläkkeen laskentaperuste	9
2.4 Vaurastumisen teoria	10
2.5 Vapaaehtoinen eläkesäästäminen	11
2.5.1 Eläkesäästämisen tarkoitus ja tärkeys	11
2.5.2 PS-säästäminen	11
2.5.3 Yksilöllinen eläkevakuutus	12
2.6 Eläkevakuutuksen ja PS-säästämisen erot	14
2.7 Muut sijoitusmuodot	14
2.7.1 Rahastot	15
2.7.2 Osakkeet	16
2.7.3 Osakesäästötili	17
3 CASE	19
3.1 Toimeksiantaja ja opinnäytetyö	19
3.2 Opinnäytetyön ajankohtaisuus ja tarkoitus	20
3.3 Säästöpankin elämänvara	20
3.4 Eläkkeen suuruus	21
3.5 Eläkkeiden rahoitus	22
3.6 Eläkeuudistus	24
3.7 Säästäminen ja kulutus	26
3.8 Säästäminen ja verotus	28
3.9 Verokannuste	29
3.10 Tutkimus	29
3.10.1 Vanhan ja nuoren henkilön eläkesäästämisen vertailu	30
3.10.2 Päätelmät	32
4 JOHTOPÄÄTÖKSET	36

LÄHTEET

38

KAAVAT

Kaava 1. Riskin pienentäminen hajauttamalla (Nordnet 2020).	17
Kaava 2. Työeläkkeiden rahoitus (Yle 2019).	23
Kaava 3. Eläkelaskuri (Työeläke.fi 2019)	25
Kaava 4. Säästettävä summa vuosittain.	31
Kaava 5. Eläkesäästöt yhteensä.	32

SANASTO

Elinaikakerroin	Eliniän odotteen noustessa, elinaikakerroin pienentää kuukausittain maksettavaa eläkettä. Tarkoituksena on rajoittaa eliniän pidentämisestä johtuvaa eläkekustannusten kasvua. (Eläketurvakeskus 2020.)
Inflaatio	Kuluttajahintaindeksin vuosimuutos prosentteina. Toisin sanoen rahan arvon lasku. (Saaranen, Koltola, Pösö 2016, 76.)
Kapitalisaatiosopimus	Vakuutusyhtiön ja asiakkaan välinen säästämisen- tai sijoitussopimus. Sopimuksessa ei ole edunsaajaa, kuten säästöhenkivakuutuksissa, eikä sopimuksessa ole vakuutettuna ketään. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 137.)

1 JOHDANTO

”Synkkä arvio ekonomistilta: Eläkkeiden pienentäminen on hyvin todennäköistä

Eläkkeitä on todennäköisesti pienennettävä, koska eläkemaksuja tuskin voidaan enää juuri nostaa, arvioi LähiTapiolan ekonomisti Hannu Nummiaro.

Nykytasoisia eläkkeitä tuskin pystytään maksamaan enää tulevaisuudessa, arvioi pankki- ja vakuutusyhtiö LähiTapiola. Eläkejärjestelmää on tähän asti pystytty pitämään yllä nostamalla eläkemaksuja, mutta yhtiön mukaan tämä tuskin onnistuu enää jatkossa.“ (Pitkänen 2019.)

Noussut eliniänodotus on aiheuttanut muutoksia eläkkeelle jäämisen ikään jo vuosia. Joka vuosi eläkeikää on nostettu vähintään kuukaudella. Vaikka eläkeikää nostetaan, ollaan väijäämättä pian tilanteessa, jossa suuret ikäluokat saavuttavat eläkeiän ja pienten ikäryhmien pitäisi verotuksella pystyä maksamaan suuren ikäryhmän eläkkeet. Eläkeläisten eläkkeitä tullaan leikkaamaan kestävyysvajeen vuoksi ja vanhustenhoidosta tingitään valtion säästäessä verorahoja välttämättömiin. Vapaaehtoinen eläkesäästämisen tarve on nousussa ja tulee nousemaan entisestään. Erilaisilla eläkelaskureilla on helppoa ja nopeaa tarkistaa oma eläkkeelle jäämisikä, mutta ymmärtääkö kansa todellisuudessa sen, kuinka paljon eläkkeet tulevat laskemaan? Millaista elämää tuleekaan vanhana elämään, kun eläke ei ole lähelläkään sitä, mitä palkkatuloja sai työelämässä?

Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda esille eläkesäästämistä ja sen vaihtoehtoja. Varsinkin nuorten pitäisi herätä tiedostamaan eläkesäästämisen tarve, jotta säästäminen aloitettaisiin ajoissa. Ongelmana tulee kuitenkin olemaan nuorten kiinnostuksen puute, koska aihe koetaan kaukaisena. Miten nuoret saataisiin ymmärtämään oma tilanteensa? Keski-ikä kohdalla tilanne alkaa olla jo myöhäistä.

Opinnäytetyössä käydään aluksi läpi eläkkeisiin liittyviä asioita Suomen eläkejärjestelmän pohjalta, jonka jälkeen käydään läpi vapaaehtoista eläkesäästämistä. Tämän jälkeen käydään myös läpi eläkeiän nousun vaikutukset eläkkeiden suuruuksiin sekä kansantalouteen. Teoriaosuuden jälkeen lähdetään hakemaan ratkaisua siihen, kuinka saada asiakkaat ymmärtämään eläkesäästämisen tarpeellisuus ja mitkä voisivat olla oikeita keinoja levittää tietoisuutta. Opinnäytetyössä ei käsitellä asioita yrityksen ja yrittäjien näkökulmasta aiheen rajauksen vuoksi.

Opinnäytetyö tehdään yhteistyönä Liedon Säästöpankin kanssa.

2 ELÄKKEIDEN KERTYMINEN JA NIIDEN RAHOITTAMINEN

2.1 Eläkkeet Suomessa

Eläke on monelle suomalaiselle pääasiallinen tulonlähde. Suomessa on noin 1,5 miljoonaa eläkeläistä, joiden eläkkeet ovat yli 40 prosenttia sosiaalimenoista (Tenhunen & Vaitinen 2016, 98). Tarkoituksena on turvata työntekijälle toimeentulo sen jälkeen, kun se ei palkkatulojen loppumisen jälkeen ole muuten mahdollista. Voidaan sanoa, että työeläke, joka perustuu henkilön työansioihin, on myöhennettyä palkkaa. Samalla se turvaa perheen toimeentuloa, mikäli perheenhuoltaja kuolee. (Korpiluoma, Grönlund, Herrlin, Kekäläinen, Kouvonen, Levander, Lilius, Mustonen, Määttä, Perälehto-Virkkala, Takanen & Tuomikoski 2011, 98.)

Eläkkeestä puhuttaessa voidaan tarkoittaa monta asiaa. Eläke voi tarkoittaa vanhuuseläkettä tai kansaneläkettä. Näistä kahdesta tunnetumpi on vanhuuseläke, jota maksetaan iän perusteella. Näiden kahden eläkkeen lisäksi on esimerkiksi työkyvyttömyyseläkettä, jota maksetaan aikuiselle sairauden tai työkyvyn puutteiden vuoksi. (Kautto 2011, 13.)

Suomen työeläke perustuu työuran aikana ansaittuihin työansioihin, eli elämän aikana kertyneisiin palkkoihin. Työeläke turvaa entisen toimeentulon henkilön jäädessä eläkkeelle tai esimerkiksi työkyvyttömyyden varalta. Eläkevakuutus on sosiaalivakuutuksen muoto, jonka tarkoituksena on turvata toimeentulo, kun ihmisellä ei itsellään ole mahdollista hankkia elatusta työllä. (Korpiluoma ym. 2011, 10–11.)

Kansaneläkkeitä maksetaan niille, joille ei ole kertynyt työeläkettä tai se on pieni. Tätä maksetaan niin iän kuin työkyvyttömyydenkin perusteella. Kansaneläke ja takuueläke takaavat ihmiselle eläkkeelle jäädessä tietyn kulutusmahdollisuuden. (Tenhunen & Vaitinen 2016, 47, 127–128.)

2.2 Suomalainen eläkejärjestelmä

Suomalainen eläkejärjestelmä on suhteellisen erilainen kuin muiden maiden. Suomessa työeläkejärjestelmän kattaa pääosin sekä lakisääteisen vanhuuseläkkeen että myös

työsuhteeseen perustuvan ammatillisen eläkkeen. Kelan maksamat kansaneläke ja taakuueläke sekä myös ansioperusteinen työeläke ovat osa sosiaaliturvaa, eli suomalaisille on taattu lakisääteinen eläke. Kansaneläkkeen tarkoituksena on täydentää työeläkettä. Muita eläkkeitä, joita eläkejärjestelmän rahavirroista maksetaan, on muun muassa työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeet. Suurin osa eli noin 27 miljardia on kuitenkin vanhuuseläkettä. Erilaisissa arvioinneissa Suomen eläkejärjestelmä on ollut maailman kärkipäässä. (Työeläkevakuuttajat TELA ry 2019.)

Suomi on ollut pitkään tasapainossa julkisen talouden suhteen, kun veronmaksajia on ollut reippaasti. Hyvinvointivaltiona kansalaisille on taattu erinäisiä hyvinvointipalveluita, joiden rahoitus hoidetaan pääsääntöisesti verotuloilla. Suomen ikärakenteen vuoksi haastavat vuodet ovat edessä suurien ikäluokkien jäädessä eläkkeelle. Jotta hyvinvointivaltio toimii ja se saadaan rahoitettua, on vaihtoehtona nostaa veroja tai ottamaa lisää velkaa. Etukäteisrahastoinnilla on pyritty varmistamaan lakisääteinen eläketurva, eli eläkemaksuja on laitettu rahastoihin. Vuonna 2009 työeläketurvan rahaston arvo oli noin 124,9 miljardia. Summa riittäisi kuitenkin vain noin kuuden vuoden eläkemenoihin. (Poi-konen & Silvola 2010, 11–12.)

2.3 Eläkkeen laskentaperuste

Eläkejärjestelmässä on erilaisia maksu- ja etuusperusteita. Maksuperusteisessa järjestelmässä eläkemaksu on ennalta määrätty, ja se määritellään esimerkiksi prosenttiosuutena ansiotuloista. Eläke-etuus määräytyy eläkemaksuista ja niiden tuotoista kertyneistä varallisuuksista. Etuusperusteisessa eläkejärjestelmässä puolestaan eläke-etuus on ennalta määrätty ja se perustuu yleensä työuran pituuteen tai palkkahistoriaan. (Tenhunen & Vaitinen 2016, 62.)

Työeläkettä alkaa kertyä henkilölle seuraavasta kuukaudesta, jolloin hän on täyttänyt 18 vuotta. Eläkettä kertyy työstä ansaituista ansioista 1,5 % vuodessa aina 53 vuoden ikään asti. Tämän jälkeen prosentti nousee 1,9 prosenttiin. 63 vuoden iässä prosentti puolestaan nousee 4,5 prosenttiin 68 ikävuoteen saakka, jolloin eläkkeen kertyminen päättyy.

Työeläke vuotta kohden = vuosiansio × iän mukainen karttumisprosentti (Korpiluoma ym. 2011, 99.)

Työeläkkeen määrä riippuu vuoden aikana ansaituista työansioista. Koskemattomuusperiaatteen mukaisesti henkilö voi siirtyä työnantajalta toiselle tai julkiselta puolelta

yksityiselle ilman, että se vaikuttaa työeläkkeen määräytymiseen. (Korpiluoma ym. 2011, 16.)

Mikäli henkilön työeläke on pieni, saa henkilö kansaneläkettä. Kansaneläkkeen määrä riippuu muista eläketuloista, perhesuhteista ja asumisajasta Suomessa. Vuonna 2010 täysi kansaneläke oli 584,13 €/kk, mikäli henkilö ei saa työeläkettä ollenkaan tai työeläke on enintään 51,54 €/kk. (Kautto 2011, 47.)

2.4 Vaurastumisen teoria

Kaikkeen sijoittamiseen liittyy aina riski tulevasta tuotosta. Keskeisintä on löytää sijoittajalle sopiva riskitaso tuottohaun mukaan. Pienellä riskillä tuotto ei ole paras mahdollinen, mutta toisaalta suuressa riskiluokassa tuoton vaihtelevuus voi olla todella suurta. Riskejä pystytään pienentämään hajauttamalla sijoituksia. Tuoton suuruus määräytyy muun muassa maksetuista koroista, osingoista ja myyntivoitoista. (Kontkanen, 2016, 104–105.)

Sijoituksille maksetaan aina korkoa, joka lasketaan sijoitetulle pääomalle. Kun yksinkertaisessa korkolaskussa pääoma kehittyy tasaisesti, koronkorkolaskussa pääoma kasvaa eksponentiaalisesti. Koronkorossa korkoa maksetaan sekä pääomalle että saadulle korolle. (Saaranen, Koltola & Pösö 2016, 183-185.)

Koronkoron laskukaava on (Saaranen ym. 2016, 185.)

$$FV = (1 + i)^n \cdot PV, \text{ jossa}$$

FV = tuleva arvo

i = koronkanta desimaalilukuna

n = korkojaksojen lukumäärä

PV = nykyarvo.

2.5 Vapaaehtoinen eläkesäästäminen

2.5.1 Eläkesäästämisen tarkoitus ja tärkeys

Eläkesäästämisen tavoitteena on varmistaa eläkevuosien elintaso, eli sama elintaso joka on saavutettu työssäkin. Kansalaiset ovat toivoneet, että lakisääteisen työeläkkeen taso pysyisi noin 65%:ssa omasta loppupalkasta. Tämä ylläpitäminen edellyttää huomattavaa lisäpanostusta eläketurvaan, mikä puolestaan tarkoittaa, että työssäkäyvät maksaisivat yhä enemmän työeläkemaksuja. Lisäksi tulevaisuudessa joudutaan kustantamaan yhä kalliimmaksi käyvän terveydenhoitojärjestelmän. (Poikonen & Silvola 2010, 22.)

Kun aloittaa eläkesäästämisen jo varhain, saa elämänsä ja työuransa aikana kerättyä hyvän potin, jota käyttää eläkkeelle jäämisen tullessa ajankohtaiseksi. Eläkesäästämisellä on tarkoitus täydentää omaa lakisääteistä turvaa. Tämä on mahdollista kolmella eri tavalla. Yksi vaihtoehto on se, että säästöjä käytetään eläkkeen määrän korottamiseen. Käytännössä nostetaan säästöjä samaan aikaan kun saadaan lakisääteistä eläkettä. (Poikonen & Silvola 2010, 18-19.)

Toisaalta säästöjä voidaan käyttää siinä kohtaa, kun halutaan jäädä eläkkeelle ennen varsinaista alinta eläkeikää. Tällöin säästöillä pystyy elättämään itsensä ennen lakisääteisen työeläkkeen alkamista. Näin ollen eläkkeelle voi omien säästöjen ansiosta jäädä jopa pari vuotta aiemmin.

2.5.2 PS-säästäminen

PS-säästämisellä eli pitkäaikaissäästämisellä tarkoitetaan sellaista säästämistä, jossa varoja ei voi nostaa ennen aikojaan. Toisin sanoen säästövaroja voi nostaa vasta eläkeiän täytyessä, vaikka säästäjällä onkin oikeus lopettaa säästäminen milloin tahansa. Niimensä mukaisesti säästäminen voi olla monien vuosien sopimus. PS-säästämistä on kannustettu verotuksellisin keinoin, jotta saataisi ihmisiä kannustettua säästämään eläkkeelle jäämistä varten. PS-sopimuksia voivat tarjota talletuspankit, sijoituspalveluyritykset sekä vastaavat ulkomaalaiset palveluntarjoajat, joilla on toimipaikka Suomessa. (Poikonen & Silvola 2010, 31.)

PS-säästäjälle luodaan palveluntarjoajan eli esimerkiksi talletuspankin kanssa PS-tili, johon säästäjä tallettaa varat. Nimeltään voisi kuvitella eläkesäästämisen olevan

yksinomaan säästämistä, mutta näin ei kuitenkaan ole. Tämä on normaalia sijoitustoimintaa, jossa varoja sijoitetaan eri sijoituskohteisiin. Varoja ei saa sijoittaa kuin tiettyihin PS-laissa määrättyihin sijoituskohteisiin, joita ovat talletustilit, julkisen kaupankäynnin kohteena olevat osakkeet ja muut arvopaperit, erilaiset obligaatiot sekä tietyin edellytyksin sijoitusrahasto-osuudet. (Poikonen & Silvola 2010, 37.)

Jokaisen PS-sopimuksen kohdalla sovitaan erikseen säästäjän ja palveluntarjoajan välillä muun muassa sijoitusstrategiasta eli siihen mihin säästettyjä varoja sijoitetaan sekä esimerkiksi riskitasosta. Sopimuksesta on myös tultava ilmi varoihin oikeutetun henkilön nimi, ja niissä tilanteissa joissa säästäjä on eri kuin varoihin oikeutettu, pitää sopimuksessa todeta myös säästäjän nimi. (Poikonen & Silvola 2010, 36.)

2.5.3 Yksilöllinen eläkevakuutus

Vakuutussäästämällä tarkoitetaan ylipäättään säästämistä ja sijoittamista henkivakuutusotteeseen, joita säästövakuutukset, eläkevakuutukset ja kapitalisaatiosopimukset ovat. Vakuutussäästäminen on pitkäaikaista säästämistä. Eläkevakuutus on lisäksi sidottua eli säästöjä ei voida nostaa ennen mahdollista eläkeikää. Vakuutussäästämisen erona muihin säästämisen muotoihin vakuutussäästämällä tähdätään esimerkiksi eläkkeen täydentämiseen. (Kontkanen 2016, 136-138.)

Eläkevakuutuksen idea on varautua pitkään elämiseen. Eläkevakuutuksella voidaan hallita sekä tilannetta, jossa ihminen kokee ennenaikaisen kuoleman tai elää pitkään, jolloin hänelle voidaan maksaa lisäeläkettä. Eläkevakuutus toimii siten, että vakuutettuna on suuri määrä ihmisiä. Maksut, joita vakuutetut ovat maksaneet, jaetaan niiden kesken, jotka elävät pisimpään. Toisin sanoen pitkään elävät hyötyvät eläkevakuutuksessa lyhyen elämän elävien vakuutusmaksuista. (Poikonen & Silvola 2010, 123-124.)

Kun on kyseessä loppuelämänturva, vakuutusyhtiö sitoutuu maksamaan vakuutetulle eläkettä tietystä iästä alkaen, aina niin pitkään kun henkilö elää. Mitä pidempään henkilö elää, sitä enemmän hän hyötyy eläkevakuutuksesta. (Poikonen & Silvola 2010, 124.) Se, kuinka suurta lisäeläkettä henkilö tulee saamaan, riippuu säästöjen suuruudesta. Määrä voi myös muuttua vuosittain riippuen sijoitussidonnaisten sijoituskohteiden osuuksien arvonkehityksestä. Eläkkeen maksaminen päättyy, kun eläkkeensaaja kuolee, vaikka eläkeikä olisikin pidempi. Myös säästöjen loppuminen päättää eläkkeen maksamisen. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 133.)

Eläkevakuutuksen kanssa otetaan yleensä myös kuolemanvaravakuutus. Tämä tarkoittaa sitä, että mikäli henkilö kuolee ennenaikaisesti, maksetaan tietty summa vakuutetun edunsaajille. Tämä maksettava summa suurenee, mitä pidempään henkilö elää ja maksaa vakuutusmaksuja. Kuolemanvaravakuutus on myös lopetettavissa, jolloin maksettavan eläkkeen suuruus nousee. Tilanteita joissa kuolemanvaravakuutuksen lopettamista voidaan harkita, on esimerkiksi silloin kun vakuutetulla lapset ovat aikuisia tai asuntolaina on maksettu pois. (Poikonen & Silvola 2010, 125.) Eläkevakuutukseen liitetään yleensä henkivakuutus vakuutetun kuolemanvaralle sen vuoksi, että mikäli henkilö kuolee ennen eläkeiän alkamista tai kun vakuutukseen säästettyjä varoja on vielä jäljellä, saavat henkilön perijät nämä varat. Ilman henkivakuutusta varat jäävät vakuutusyhtiölle. (Kallunki ym. 2019, 133.)

Pääsääntöisesti säästövaroja ei voida nostaa kesken kaiken. Tuloverolaisissa on kuitenkin muutamia poikkeuksia, joiden perusteella säästövaroja voidaan nostaa ennen lain määrittelemän määräiän täyttymistä. Tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi pidempään jatkunut työttömyys tai avioero. (Kallunki ym. 2019, 133.)

Eläkevakuutuksen tuottojen kertymiselle on kaksi eri tapaa, laskuperustekorkoinen sekä sijoitussidonnainen. Laskuperustekorkoisessa tuotto muodostuu vakuutusyhtiön maksamasta laskuperusteisesta korosta sekä lisäkoroista tai asiakashyvityksestä. Laskuperustekorko on ennalta sovittu ja taattu vähimmäistuotto. Lisätuotto puolestaan määritellään jälkeinpäin vuosittain ja määräytyy vakuutusyhtiön sijoitustoiminnan ja tehokkuuden perusteella. (Kontkanen 2016, 136.)

Sijoitussidonnainen tuotto määräytyy valittujen sijoituskohteiden arvonkehitysten perusteella, jotka vakuutuksenottaja on valinnut. Sijoituskohteet ovat yleensä sijoitusrahastoja. Sijoitussidonnainen vakuutussäästäminen sopii pitkäaikaiseen säästämiseen eli juuri esimerkiksi eläkesäästämiseen. Koska sijoitusaika on pitkä, mahdollistaa se korkeamman riskin ottamisen ja näin ollen myös korkeamman tuottotavoitteen. Tämä puolestaan mahdollistaa esimerkiksi osakemarkkinoiden hyödyntämisen. (Kontkanen 2016, 137.)

Keskeinen ero näiden kahden tuottotapojen välillä on se, ettei vakuutuksenottaja voi itse vaikuttaa tuottojen muodostumiseen laskuperusteisessa mallissa, vaan ne perustuvat yksinomaan vakuutusyhtiön määrittelemiin tuottoihin. Sijoitussidonnaisessa mallissa puolestaan vakuutuksenottaja voi halutessaan vaihtaa rahastoja ilman veroseuraamuksia. Hyvillä valinnoilla voidaan kasvattaa merkittävästi vakuutussäästöjä ja puolestaan huonoilla vakuutusarvo laskee. Veroja tuotoista maksetaan vasta vakuutus sopimuksen

päätyessä eli tuotot jäävät sijoitusten vakuutusaikana uudelleensijoitettavaksi. (Kontkanen 2016, 138.)

Eläke maksetaan toistuvina erinä vähintään kerran vuodessa tai esimerkiksi kuukausittain eläkkeensaajan jäljellä olevan eliniän tai vähintään 10 vuoden aikana. Eläkettä maksetaan enintään se osa, joka saadaan jakamalla jäljellä oleva säästö määrä jäljellä olevien maksuvuosien määrällä. Toisin sanoen, jos eläkettä maksetaan 10 vuotta, voidaan ensimmäisenä vuonna maksaa kymmenesosa säästöistä. (Kallunki ym. 2019, 134.)

2.6 Eläkevakuutuksen ja PS-säästämisen erot

Molemmat säästämismuodot nojaavat omiin lakipykäliinsä, eläkevakuutus pohjautuu vakuutuslakiin ja PS-säästäminen taas PS-lakiin. Eläkevakuutuksen ehdoista sovitetaan henkivakuutusyhtiön kanssa ja näiden sovittujen ehtojen mukaan maksetaan eläkettä vakuutetulle. PS-sopimuksessa sovitetaan puolestaan itse tilistä. (Poikonen & Silvola 2010, 127.)

Eläkevakuutus eroaa PS-säästämisestä sillä, että eläkevakuutus pitää sisällään nimenomaan eläke-edun vakuuttamista. Lisäksi eläkevakuutuksessa vakuutusmaksut jaetaan vakuutettujen kesken, kun puolestaan PS-säästämisellä säästettyjä säästöjä ei jaeta muille. Eläkevakuutuksen omaava voi hyötyä pitkään elämisestä toisin sanoen muiden kustannuksella ja PS-säästäjä saa itselleen vain itse säästämänsä rahasumman. (Poikonen & Silvola 2010, 125.)

Kuolemantapauksissa nämä kaksi säästömuotoa ovat samankaltaisia. Mikäli eläkevakuutuksen omaava kuolee enneaikaisesti, hänen edunsaajilleen maksetaan joko kuolemanvarakorvaus tai perhe-eläkettä. PS-säästämisen puolella nostamatta jääneet säästöt kuuluvat säästäjän kuolinpesään muiden varojen tavoin. (Poikonen & Silvola 2010, 125.)

2.7 Muut sijoitusmuodot

Eri finanssiyhtiöt tarjoavat asiakkailleen helppoja keinoja sijoittaa ja säästää omaa eläkeikänsä varten. Houkuttimena on verokannuste sekä se, ettei itse tarvitse juurikaan huolehtia sijoituskohteista tai siitä, millä keinoilla sijoittaa. Asiantuntijalla on näkemystä enemmän kuin suurimmalla osalla kansalaisista. Erinäiset eläkevakuutukset eivät

kuitenkaan ole ainoa vaihtoehto säästää eläkeikää varten. Mikäli itsellä on kiinnostusta, voi itse lähteä sijoittamaan esimerkiksi kuukausittain ja itse päättää mihin. Vaikkei verokannustetta ole ja verotus tapahtuu vuosittain, on tämäkin hyvä muoto säästämiseksi. Pitkällä ajalla tuottoa kertyy samalla tavalla kuin eläkevakuutuksen kautta.

2.7.1 Rahastot

Rahastoja on monenlaisia ja rahastosijoittaminen on helppo sijoitusmuoto sijoittajalle. Sijoittajan ei tarvitse itse valita sijoituskohteita vaan rahastoyhtiö valitsee nämä. Rahastoissa varat hajautetaan, jolla saadaan pienennettyä riskiä. Sijoitusrahastolaki edellyttää salkun hajauttamista, jolloin pienilläkin pääomilla pääsee osaksi suureen hajautettuun arvopaperisalkkuun (Kontkanen 2016, 122). Kuitenkin monet pankit ja vakuutusyhtiöt tarjoavat sekä korkean että matalan riskin rahastoja. Näin kokematonkin sijoittaja voi lähteä maltilla liikkeelle ja silti saada hieman tuottoa (Pörssisäätiö). Sijoitusrahasto nimensä mukaisesti sijoittaa erilaisiin arvopapereihin. Rahaston omistavat siihen sijoittaneet henkilöt, yhteisöt ja säätiöt suhteessa siihen, paljonko he ovat rahastoon sijoittaneet. Rahasto itsessään voi sijoittaa niin osakkeisiin, joukkolainoihin tai vaikka käteiseen rahaan. Rahaston arvo lasketaan pääsääntöisesti joka päivä ja arvo määräytyy sen mukaan, miten sijoituskohteiden arvot muuttuvat sekä sen, miten sijoittavat rahasto-osuuskiaan myyvät ja ostavat. Rahaston arvon perusteella saadaan laskettua yksittäisen rahasto-osuuden arvo. (Kallunki ym. 2019, 116.)

Rahastojen hyvä puoli on siinä, että rahat voi ottaa pois silloin kuin itse haluaa ilman määräaikoja. Eläkevakuutuksissa on aina ehtoja, milloin rahat voi nostaa pois. Vaikka säästäisi eläkeikää varten rahastoilla, toisinaan rahoja voi tarvita jo aiemmin ja siksi rahastoihin sijoittaminen on yksi hyvä vaihtoehto talouden kannalta. Osan varoista voi nostaa pois milloin tahansa ja taas jatkaa sijoittamista kun oma talous antaa myöden. Eläkevakuutuksissa puolestaan tarkoitus on nostaa vasta eläkkeelle siirtyessä ja tästä on sovittu myös sopimuksessa. (Poikonen & Silvola, 2010, 31.)

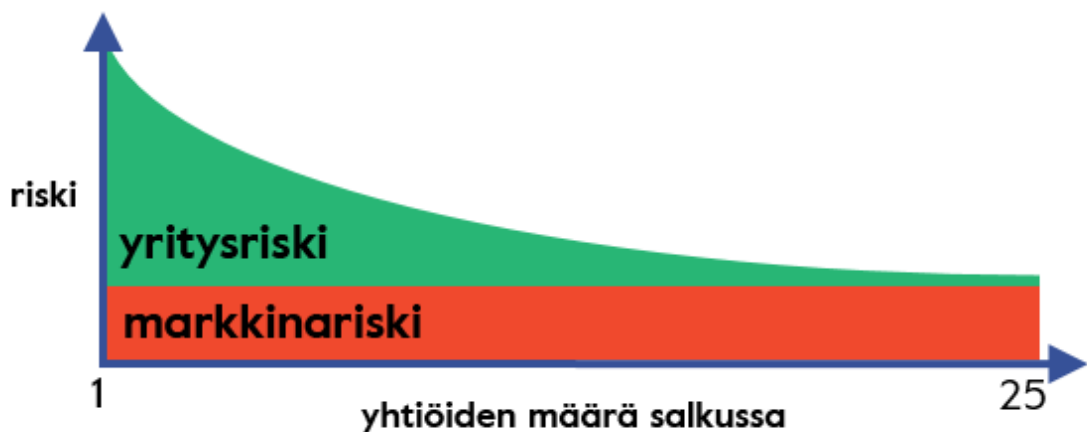
Rahasto-osuuksista maksetaan omistajalle vuotuista tuottoa, joka on verollista pääomatuloa. Osuudesta pidetään 30 prosenttia veroa, kun pääomatulot ovat enintään 30 000 euroa. Ylimenevästä osasta veroprosentti on 34 prosenttia (Kontkanen 2016, 144). Tuotto perustuu rahaston tuottoihin, eli korkotuottoihin, osinkoihin sekä sijoituskohteiden arvonnousuun tai -laskuun. Rahastossa tuoton jakamisessa voi olla erilaisia rahasto-osuuksia eli vuotuinen tuotto jaetaan omistajille kokonaan, osittain tai vastaavasti tuottoa

ei jaeta vaan tuotto jää kasvattamaan rahasto-osuuden arvoa. Näitä kahta tapaa kutsutaan tuotto-osuudeksi ja kasvuosuudeksi. (Kallunki ym, 2019, 118.)

2.7.2 Osakkeet

Osake on tietty osuus osakeyhtiön osakepääomasta. Tuottona on taloudellisia oikeuksia, kuten oikeus voitonjakoon ja uusmerkintään. Osakkeen arvo perustuu näkemykseen osakkeen liikkeelle laskeneen osakeyhtiön arvosta. Osakkeet voidaan jakaa noteerattuihin ja noteeraamattomiin osakkeisiin, joista noteeratut osakkeet ovat julkisen kaupan käynnin kohteena. Osakesijoittamiseen liittyy tiettyjä riskejä, kuten osakkeen hintavaihtelut. Lisäksi esimerkiksi yleinen osakekurssien kehitys vaikuttaa osakkeen arvoon. Eli kun osakekurssit ovat laskussa, ovat myös yksittäisten osakkeiden hinnat laskussa. Ja kun taas on meneillään noususuhdanne, yksittäisen osakkeenkin hinta on nousussa. Yleinen kurssikehitys kuvastaa markkinariskiä. Tällainen voi olla esimerkiksi finanssi-kriisi, joka aiheuttaa muutoksia osakekursseissa. Suurena riskinä voidaan pitää myös liikkeeseenlaskijariskiä, jolloin sijoittajalla on riski menettää sijoittamansa pääoma, mikäli yritys tulee maksukyvyttömäksi. (Kontkanen 2016, 120-121.)

Hajauttamalla osakkeita tai rahastoja, pienenee yritysrisi merkittävästi. Mitä enemmän hajauttaa sijoituksiaan, sitä enemmän se alentaa yksittäisen sijoituskohteeseen liittyvää riskiä. Kun hajauttaminen on tehty riittävän tehokkaasti, jäljelle jää enää vain markkinariski eli riski kokonaismarkkinoiden laskusta. Virhe on hajauttaa sijoitukset vain pariin eri osakkeeseen tai rahastoon, mikäli ei ole kokenut ja hyvin sijoituskohteensa tunteva henkilö. Noin 10-15 eri osaketta eri sektoreilta tai 6-7 rahastoa on yleensä riittävä, eikä hyöty hajauttamisesta ole vielä laskussa. (Nordnet 2020.)

Kaava 1. Riskin pienentäminen hajauttamalla (Nordnet 2020).

Kaaviosta on hyvin nähtävillä, mitä hajauttaminen tekee riskin suhteen. Pienelläkin hajauttamisella saadaan laskettua yritysriskiä merkittävästi (Nordnet 2020).

Osakkeisiin sijoitetaan tekemällä ostotoimeksianto välittäjän kautta. Osakekauppaa varten tarvitaan aina arvo-osuustili, jonne ostetut osakkeet kirjataan. Näitä tilejä voidaan avata pankissa tai arvopaperivälittäjällä. Ostoista välittäjä perii palkkion ja arvo-osuustilistä peritään säilytyspalkkiota. Arvo-osuustilille merkitään henkilön osakeomistukset. Tämän tilin lisäksi tarvitaan myös pankkitili, jolle mahdolliset osingot maksetaan. (Pörsissätiö 2020.)

Osakkeiden myynnistä syntyy aina joko voittoa tai tappiota. Myymisestä koituu myös aina veroa maksettavaksi. Myyntivoitoista maksettava vero on aina pääomaveroprosentin mukaan, 30 000 euroon asti 30 prosenttia ja tämän ylittävästä osasta 34 prosenttia. Verojen lisäksi osakkeista koituu hankkimiskuluja, välityspalkkiota ja yleensä arvo-osuustilin säilytyspalkkio. Mikäli myynneistä syntyy tappiota voittojen sijaan, vähennetään tappiot luovutusvoitoista ja mikäli voittoja ei ole tullut, vähennetään ne suoraan henkilön pääomatuloista. (Verohallinto 2020.)

2.7.3 Osakesäästötili

Osakesäästötili otettiin käyttöön vuoden 2020 alussa. Tilille sijoittaja siirtää rahavaroja, jotka sijoitetaan sijoittajan päätöksen mukaisesti yhtiöiden osakkeisiin. Osakesäästötili on tarkoitettu nimenomaan yksittäiselle sijoittajalle, ei esimerkiksi yrityksille. Osakesäästötiliä tarjoavat eri palveluntarjoajat esimerkiksi pankit. Kuitenkin henkilöllä voi olla vain yksi osakesäästötili käytössään. Pääomaveroa maksetaan vasta varoja nostettaessa, jolloin korkoa korolle efekti tuo sijoituksille lisää arvoa (Verohallinto 2020). Sijoittaja avaa pankkiin tai muuhun finanssipalveluita tarjoavaan yhtiöön osakesäästötilin, jonka jälkeen hän voi käydä kauppaa haluamillaan pörssi- tai First North -osakkeilla, omassa aikataulussaan, sekä sellaisilla summilla kuin haluaa. Osakkeet ovat ostajan nimissä ja hän voi äänestää myös yhtiökokouksissa. (Kallunki ym. 2019, 85.)

Osakesäästötilille voidaan tallettaa maksimissaan 50 000 euroa. Osakkeiden saamat osingot nostavat tilin varallisuutta ja ne voidaan edelleen sijoittaa uusiin osakkeisiin. Tuotot eivät vaikuta 50 000 euron talletuskattoon. Eli mikäli esimerkiksi 30 000 euron talletus

kasvaisi 40 000 euron arvoiseksi, saa henkilö edelleen tallettaa osakesäästötililleen 20 000 euroa lisää. Tilille talletetaan ainoastaan rahaa, jotka sijoitetaan eteenpäin listattuihin pörssiosakkeisiin, niin kotimaisiin kuin ulkomaalaisiin halutessaan. (Sijoittaja.fi 2020.)

Osakesäästötililtä nostaessa varat jaetaan tuottoon sekä pääomaan. Pääomasta ei makseta veroa, kun taas tuotosta luonnollisesti maksetaan. Pankit ja muut palveluntarjoajat hoitavat ennakonpidätyksen henkilön puolesta ja ennakonpidätysprosentti on 30 prosenttia tuotosta. (Verohallinto 2020.)

Osakesäästötilin sisällä tapahtuvista myynneistä ei makseta erikseen veroa, kuten ei saatavista osingoistakaan, vaikka ne sijoittaisi tilin sisällä uudelleen. Verotuksen kannalta olennaista on se, kuinka paljon osakesäästötilille on siirretty rahaa, paljonko on tapahtunut arvonnousua sekä paljonko tililtä on nostettu rahaa ulos. Tämä tekee verotuksesta sijoittajalle suhteellisen helppoa ymmärtää. Se, että veroa maksetaan vasta kun osakesäästötililtä nostetaan rahaa pois, mahdollistaa sen, että mahdolliset osingot voi jättää odottamaan tilille mahdollisia jatkosijoituksia varten niin pitkäksi aikaa kun haluaa. (Kallunki ym. 2019, 246.)

3 CASE

3.1 Toimeksiantaja ja opinnäytetyö

Pankkiryhmänä Säästöpankkiryhmä on Suomen vanhin, joka on perustettu jo vuonna 1822. Ensimmäinen Säästöpankki joka perustettiin, oli Turun Säästöpankki 21.8.1822. Samalla se oli ensimmäinen pankki Suomen Pankin perustamisen jälkeen. Nykyisin Säästöpankkiryhmään kuuluu noin 20 Säästöpankkia, jotka kaikki ovat joko perinteisiä Säästöpankkeja tai säästöpankkiosakeyhtiöitä. Ylin valta säästöpankeissa on isännillä ja säästöpankkiosakeyhtiöissä säästöpankkisäätiöt. Näistä molemmat (isännät ja yhtiökokous) muodostuu pankkien omista tallettajista. Toisin sanoen, pankin omat tallettajat edustavat omaa pankkia. (Säästöpankki 2019.)

Liedon Säästöpankki on yksi vanhimmista pankeista, joka on perustettu jo vuonna 1895. Nimensä mukaisesti pankki on perustettu Liedossa, mutta on ajan saatossa laajentunut 7 paikkakunnalle. 11 konttorissa palvelee noin 100 alan ammattilaista elämän eri tilanteissa. Konttorit löytyvät Liedon lisäksi Turusta, Raisiosta, Kaarinasta, Naantalista, Paimiosta sekä Loimaalta. Pääkonttori sijaitsee edelleen Liedossa. Turusta löytyy neljä konttoria, Kauppatorilta sekä toinen aivan keskustan tuntumassa. Toisessa Turun konttorissa, Kauppatorilla, on henkilöasiakaskonttorin lisäksi samassa rakennuksessa myös yritys- sekä varainhoidon konttorit Varainhoitokonttorissa toimii myös yksityispankkiiri. (Säästöpankki 2019.)

Liedon Säästöpankki haluaa palvella kaikilla osa-alueilla asiakkaitaan hyvin, joten sen vuoksi laajempaa ja vaativampaa sijoittamista varten on varainhoitokonttori. Tämä konttori palvelee asiakkaita, joilla on jo aiempia sijoituksia ja finanssivarallisuutta. Heitä palvelevat sijoitusasiantuntijat. Palvelua yritys- ja varainhoidonkonttoreista saa toki ajanvarauksella myös muista konttoreista, mutta varsinaisesti konttorit sijaitsee Yliopistonkadulla Turun keskustassa. Yrityskonttori on yrittäjille tarkoitettu konttori. Yrityskonttoriin on keskitetty yrityksen ja yrittäjän rahoitukseen, päivittäispalveluiden, maksuliikenteen ja sijoittamisen osaamiset. Yrityskonttorilla hoituu myös esimerkiksi sukupolvenvaihdokset. (Säästöpankki 2019.)

3.2 Opinnäytetyön ajankohtaisuus ja tarkoitus

Eläkeuudistuksen tullessa vuonna 2017 voimaan, eläkkeistä on puhuttu enemmän tai vähemmän. Uudistuksen tuomista muutoksista on puhuttu julkisuudessa, mutta todellisuudessa työssäkäyviä ei ole hirveästi tuntunut kiinnostava. Pari vuotta oli hiljaisempaa, mutta vuoden 2019 alusta on jälleen ilmestynyt useita kirjoituksia liittyen eläkkeisiin ja niiden maksamiseen tulevaisuudessa. Tuntuu siis, että kansalaisia on yritetty herätellä ajattelemaan omaan tulevaan eläkeikäänsä. Mitä lähemmäs mennään sitä aikaa, kun suuret ikäluokat jäävät eläkkeille, sitä valmiimpia ihmisten pitäisi olla. Vaikka aihe tuntuu kaukaiselta, pitäisi osata jo katsoa sen verran pidemmälle, että myöhemmin ei tule yllätyksiä.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda esille keskeisiä asioita eläkejärjestelmästä sekä tulevaisuuden kuvasta. Tulevaisuuden varalle on hyvä varautua monelta kantilta ja eläkesäästäminen on yksi tärkeistä muodoista. Opinnäytetyössä tuodaan esille keskeisiä säästämisen muotoja ja kuinka varautua tulevaan. Tavoitteena on kehitellä ideaa, kuinka pankissa pitäisi asiaa käsitellä asiakkaiden kanssa. Mikä olisi oikea tapa puhua asiasta ja löytyisikö tälle aivan oma konseptinsa.

3.3 Säästöpankin elämänvara

Säästöpankki Elämänvara on yksi pitkäaikaissäästämiseen tarkoitettu sopimus, jonka voi ottaa 18-59 vuotias henkilö, joka myös asuu vakituisesti Suomessa. Säästöpankki Elämänvara koostuu kapitalisaatiosopimuksesta ja vakavan sairauden turvasta. Maksut suunnitellaan oman maksusuunnitelman mukaisesti ja säästöjä voi nostaa milloin vain, esimerkiksi eläkkeenä. (Säästöpankki elämänvara tuoteseloste.)

Elämänvara antaa turvaa kolmeen yleisimpään vakavaan sairauteen; syöpään, sydäninfarktiin ja aivohalvaukseen. Säästämisbarometri 2017 mukaan 57 prosenttia suomalaisista säästää tulevaisuuden varalle. Säästöpankki elämänvara on yksi hyvistä vakuutuksista, jonka avulla varautua vakavien sairauksien varalta. Säästöpankki elämänvarasta nostaessa kertyneitä säästöjä, säästäjä maksaa veroa ainoastaan sijoituksista kertyneistä tuottoista. Samoin myös jos säästöjä nostetaan vakavan sairauden vuoksi kerta korvauksena, on nosto verovapaa. (Säästöpankki elämänvara tuoteseloste.)

Ihmiset ovat erilaisia säästäjiä ja Säästöpankki Elämänvara tarjoaa sen vuoksi jokaiselle säästäjätyypille vaihtoehtoja. Oli sitten tärkeää tuoton saanti tai vain maltillinen säästäminen. Sijoituskohteita on myös mahdollista vaihtaa joustavasti. (Säästöpankki elämänvara tuoteseloste.)

3.4 Eläkkeen suuruus

Suurimman osan suomalaisten eläkeläisten eläke kostuu työeläkkeestä. Tämä laskeaan kaikista työuran aikana saaduista palkkatuloista ja yrittäjällä ansioista. Näin ollen, jos lykkää eläkkeelle jäämistä, eläke on suurempi. Kun vuositulot kertoo kertymisprosentilla ja jakaa tämän 12kk saadaan keskimääräinen kuukausieläke. Tämä ei kuitenkaan ole ainoa eläke, jota kansalainen voi saada, vaan esimerkiksi kansaneläkettä maksetaan silloin, kun työeläke jää pieneksi. Tämä edellyttää sitä, että henkilö on asunut Suomessa vähintään 3 vuotta siitä kun on täyttänyt 16 vuotta sekä kuuluu Suomen sosiaaliturvan piiriin. Kansaneläke on enintään 628,85€ kuukaudessa ja pienenee mitä suurempi työeläke on. (Työeläke.fi 2019.)

Eliniänodotuksen noustessa, nousee myös eläkkeelle jäämisen alin eläkeikä jatkuvasti uudistuksen myötä. Ennen vanhaan oli tavanomaista, että eläkkeelle jäätiin jo alle 60 vuotiaana. Vieläkin tämä on mahdollista, mutta eläkkeen kertyminen loppuu siihen paikkaan. Ongelmaksi tulee se, kuinka elättää itsensä eläkkeelle jäämisiän ja todellisen eläkeiän välisenä aikana. Esimerkiksi jos henkilö jää 60 vuotiaana pois töistä, eikä hae varhennettua eläkettä tai ansiosidonnaista työttömyysturvaa ja hänen alin eläkkeelle jäämisikä on 63 vuotta. Tähän väliin jää 3 vuotta, jonka ajalta ei kerry minkäänkokoista eläkettä ja eläke jää huomattavasti pienemmäksi kuin jos jäisi eläkkeelle vasta 63 vuotiaana. Kun tähän otetaan vielä huomioon se, että vanhemmilla ikäryhmillä eläkettä on lähtenyt kertymään vasta 20 ikävuoden jälkeen, eläkettä on ehtinyt kertyä vieläkin vähemmän ja eläkkeen suuruus on taas pienempi. (Poikonen & Silvola, 2010, 20.)

Vaikka jokainen ihminen on oikeutettu kansaneläkkeeseen, ei se kuitenkaan tuo taloudellista tukea kuin elämän välttämättömyksiin. Eläke saattaa olla huomattavasti pienempi kuin mitä palkkatulot ovat olleet ja vyötä joutuu kiristämään eläkepäivillä. Suurilla ikäluokilla ongelma tulee olemaan se, että veronmaksajia on suhteessa eläkeläisiin niin vähän, että eläkkeet tulevat väistämättä pienentymään. Eläkkeet maksetaan kuitenkin aina veronmaksajien taskuista, joista pitäisi kustantaa valtion muutkin pakolliset menot. (KEVA 2019.)

Suomessa keskieläkkeisiin on tullut korotuksia. Kuitenkin eläkejakauma on hyvinkin erilainen naisten ja miesten välillä. Keskimääräinen eläke oli vuonna 2018 1680 euroa. Miesten keskieläke oli 1898 euroa kun naisten puolestaan oli 1499 euroa. Ero sukupuolten välisissä eläkkeissä vain kärjistyy, kun katsotaan miten suuret ja pienet eläkkeet jakautuvat naisten ja miesten välillä. Yli 300 000 naisen eläke oli alle tuhat euroa kuukaudessa, kun vastaavaa eläkettä miehistä sai noin 116 000. Toisessa ääripäässä eli yli 4 000 euron eläkettä saavissa miehiä on yli 30 000 kun taas naisista vain noin 8 000 sai vuonna 2018 yli 4 000 euron eläkkeen. Suurimmat eläkkeet siis painottuvat miehille ja puolestaan pienet eläkkeet naisille. Tämä ero selittyy sillä, että naiset työskentelevät edelleen miehiä enemmän matalapalkkaisissa ammateissa. Vuosien varrella ero naisten ja miesten eläkkeiden suuruuden välillä on kaventunut, mutta edelleen todella hitaasti. (Parviainen 2019.)

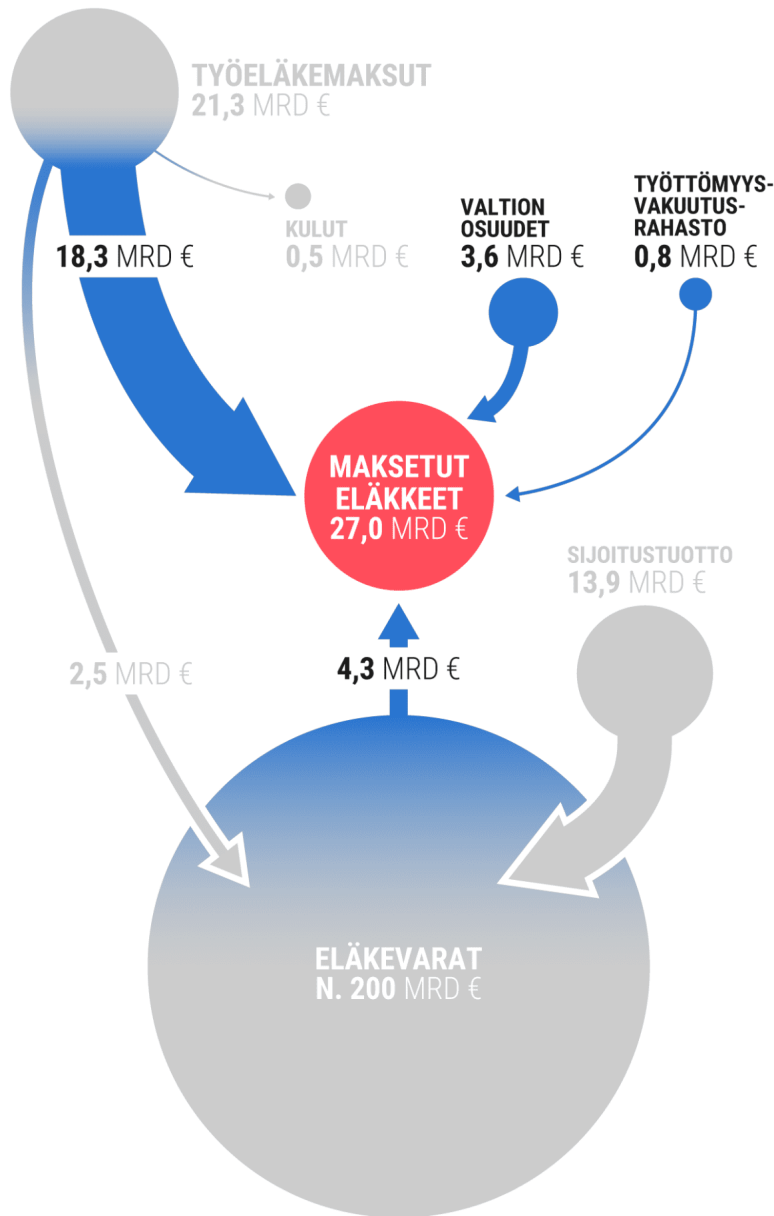
3.5 Eläkkeiden rahoitus

Suomalaisessa eläkejärjestelmässä taataan jokaiselle eläkkeensaajalle tuloihin perustuva eläke, jota maksetaan luvatus suuruisena. Jotta jokaiselle voitaisi maksaa luvatus suuruinen eläke, kerätään jokaiselta palkansaajalta työeläkevakuutusmaksu palkan yhteydessä. Laissa on säädetty, että työeläke on pakollinen vakuutus, jonka työnantaja hoitaa. Jokaiselta työssäkäyvältä peritään kyseinen työeläkemaksu, joka on nähtävissä erittelyssä palkkalaskelmassa. Näin ollen palkkatyössä olevat maksavat pitkälti eläkkeet. Pitkään on ollut tiedossa, että eläkemaksuihin tulee ongelmia viimeistään siinä kohtaa, kun suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle. Suomessa on syntyvyys ollut laskussa, joten ongelmaksi tulee se, että työssäkäyviä eläkkeiden maksavia on vähemmän kuin eläkeläisiä. Tulevaisuuteen on varauduttu jo pidemmän aikaa laittamalla osa työeläkevakuutusmaksuista rahastoihin. (Työeläkevakuuttajat TELA ry 2019.)

Työeläkkeet rahoitetaan suurimmaksi osaksi kerätyistä työeläkemaksuista. Tämä summa ei kuitenkaan riitä kattamaan koko eläkkeisiin tarvittavaa summaa, varsinkin kun osa summasta sijoitetaan suoraan rahastoihin odottamaan tulevaisuuden eläkkeitä. Valtiolta saadaan aina osuus eläkemaksuihin ja rahastoista otetaan käyttöön sijoitettuja euroja.

NÄIN TYÖELÄKKEET RAHOITETAAN (2017)

Lähde: Eläketurvakeskus

Kaava 2. Työeläkkeiden rahoitus (Yle 2019).

On olemassa kaksi päätapaa rahoittaa suomalaisten eläkkeet. Jakojärjestelmä sekä rahastoitava järjestelmä. Jakojärjestelmässä työeläkemaksuja kerätään vuosittain se summa, joka tullaan tarvitsemaan sen vuoden eläkkeiden maksamiseen. Rahastoitavassa järjestelmässä taas kerätään vuosittain työeläkemaksuja saman verran, kuin mitä kyseisenä vuonna ansaittujien eläkkeiden maksamiseen tarvitaan tulevaisuudessa. Suomessa on kuitenkin käytössä myös näiden kahden vaihtoehdon yhdistelmä. Näin on

esimerkiksi merimiesten eläkkeiden kanssa. Yhdistelmää käytettäessä osa maksetuista työeläkemaksuista rahastoidaan tulevaa varten. (Työeläkevakuuttajat TELA ry 2019.)

Vuonna 2017 kansan- ja takuueläkkeitä on maksettu yhteensä 2,4 miljardia euroa. Nämä rahoitetaan ainoastaan jakojärjestelmän mukaisesti, eli kerätään joka vuosi työeläkemaksuja sen verran, kuin niitä tarvitaan sen vuoden eläkkeiden maksamiseen. Kansaneläkerahaston kulut kattaa kokonaan valtio. (Kansaneläkelaitos KELA 2019.)

Hyvinvointivaltion rahoituksen haasteet ovat olleet tiedossa ja pidemmän aikaa. Suomen huoltosuhde, eli kansalaisten osa, jotka töiden avulla turvaavat julkisen talouden rahoitusta, on muuttunut heikommaksi. Taataksemme hyvinvointivaltion jatkossakin, on Suomi rahastoinut jo vuosia eläkemaksuja tulevia eläkemaksuja varten. Vuoden 2009 lopussa kasassa oli jopa 124,9 miljardia euroa. Tämä järkyttävän suuri summa ei kuitenkaan kata yksinään kuin kuuden vuoden eläkemenon (Silvola ym. 2011, 12). Syntyvyyden laskusuhdanne aiheuttaa Suomessakin pahoja vaikeuksia eläkejärjestelmässä. Työntekijöiden palkoista menee tällä hetkellä 24,4 prosenttia TyEL-maksuihin, vuosisaadan puolivälin jälkeen on arvioitu prosentin nousevan jopa yli 30 prosenttiin. (Vesala 2019.)

3.6 Eläkeuudistus

Vuonna 2017 tuli voimaan eläkeuudistus, jonka avulla haluttiin turvata työeläkkeiden kestävä rahoitus, sekä varmistaa riittävä eläketurva oikeudenmukaisesti sukupolvien välillä. Enää ei ole tiettyä ikävuotta, jolloin voi eläkkeelle jäädä, vaan eläkeikä määräytyy oman syntymäajan mukaan. Tämä uudistus koskee vuonna 1955 ja sen jälkeen syntyneitä, mutta vaikutusta ei ole jo eläkkeellä oleville. Eläkeuudistusta puolsivat ihmisten eliniän odotuksen nousu, joka väistämättä on ajanut talouden siihen, että verotuloja on saatava palkkatyöläisiltä pidempään. Tämä mahdollistettiin sillä, että eläkeikää pidennettiin asteittain. Vuoden 2017 jälkeen eläkeikää nostetaan kolme kuutautta ikäluokkaa kohti. (Eläketurvakeskus 2019.)

Muita eläkeuudistuksen myötä tulleita uudistuksia ovat osa-aikaeläkkeen poistuminen sekä muutos eläkkeen kertymiseen. Osa-aika eläkkeen tilalle nousi varhennettu vanhuuseläke. Tämä tarkoittaa sitä, että vanhuuseläkkeelle voi jäädä tällöin jo 61 vuotiaana, mutta sillä on vaikutusta eläkkeen suuruuteen pienentämällä sitä 0,4% kuukaudessa. (Eläketurvakeskus 2019.)

Eläkkeen kertyminen puolestaan muuttui niin, että 17 vuotiaasta työeläkettä kertyy 1,5% vuosipalkasta. Ennen vuoden 2017 eläkeuudistusta, eläkettä lähti kertymään vasta 18 vuotiaasta vuoden 2005 eläkeuudistuksen myötä. Sitä ennen ikä oli vielä korkeampi, 23 vuotta. Uudistuksen myötä myös nuoret ovat pystyneet kerryttämään eläkettään jo ensimmäisistä työkokemuksista, jotka yleensä ovat kesätöitä 16-18 vuotiaina. Keski-ikäisillä tilanne on se, että heiltä eläkettä ei ole nuoruuden ensimmäistä työkokemuksista edes sitä vähää, mitä tällä hetkellä alle 20 vuotiailla kertyy. (Ilmarinen 2019.)

Oman eläkkeensä sekä alimman eläkeiän pystyy helposti selvittämään netistä löytyvillä laskureilla. Laskurit ovat aina suuntaa-antavia.

Laske oma eläkearviosi!

Eläkelaskurilla voit laskea arvion oman eläkkeesi suuruudesta.

Syntymävuosi* ?

Syntymäkuukausi* ?

Palkka tai työtulo/kk (brutto)* ?

Kertynyt eläke/kk ?

Ansiokehitys tulevaisuudessa ?

Kaava 3. Eläkelaskuri (Työeläke.fi 2019)

3.7 Säästäminen ja kulutus

Hyvin perinteinen tapa säästää, on tilisäästäminen. Pankeilla on tarjota säädotalletuksen tilejä, joille maksetaan vallitsevan taloudellisen tilanteen mukaista korkoa. Kun korot ovat matalalla, ei säästötilillekään korkoa juuri makseta. Säästötilit ovat turvallisia ja lähes riskittömiä säästämisen muotoja. Tilit kuuluvat talletussuojan piiriin, mikä tarkoittaa sitä, että asiakkaan varat ja niille kertyneet korot ovat suojattu tiettyyn summaan saakka, mikäli talletuspankista tulisi maksukyvytön. (Rahoitusvakausvirasto 2019.)

Vaikka säästötileistä ei yleensä muodostukaan tilinomistajalle mitään kuluja, voi alhaisella korkokaudella tilin arvo jopa laskea. Inflaatio eli rahan arvon heikkeneminen vaikuttaa eniten lähes nollakorkoisiin talletuksiin. Käytännössä siis talletetulla rahasummalla saa vähemmän kuin ennen. Viiden vuoden talletuksessa nollakorkoisella tilillä 10 000 euron talletuksesta katoaa jo 50€. (Osuuspankki 2019.)

Inflaatiolla tarkoitetaan yleisen hintatason jatkuvaa kohoamista. Inflaation vastakohta on deflaatio. Yleinen inflaatiovauhti Suomessa on keskimäärin 1,0 prosentin luokkaa. Kuluttajahintojen muutosta mitataan kuluttajahintaindekseillä eli mitataan kunkin hyödyke-ryhmän hinnan nousuja. Rahataloudessa rahaa vaihdetaan hyödykkeisiin. Hyödykkeiden hinnannousu vaikuttaa suoraan rahan arvoon. Rahan arvo on sitä suurempi, mitä alhaisempi hyödykkeiden keskimääräinen hintataso. Kun taas inflaation myötä rahan arvo laskee. (Pohjola 2015, 183, 187-188.)

Nykypäivänä käteisen käyttö on vähentynyt selkeästi. Vain noin viidesosa ostoksista maksetaan käteisellä. Käteistä nostetaan suurimmaksi osaksi nostoautomaateilta, eikä niinkään pankin tiskiltä (Kontkanen, 2016, 217). Säästäminenkin on muuttunut, koska maksukorttien myötä raha on muuttunut elektroniseksi. Yhä vähemmän lapset vievät käteistä rahaa säästöpossussa pankkiin talletettavaksi, koska viikkoraha on helpompi siirtää nettipankin kautta tilisiirtona. Samaten talletus-automaattien tulo on vaikuttanut rahan tallettamiseen pankissa. Talletus-automaatilla voi tallettaa käteiset suoraan kortti tilille, eli samalla idealla kuin otto-automaatista nostaisi rahaa. (Automatia 2019.)

Säästöpankkiryhmän pääekonomisti Timo Vesala kannustaa nuoria oma-aloitteelliseen säästämiseen vanhuuden varalle, jotta heidän oma eläkeikänsä olisi turvattu. Vesalan mukaan mikäli eläkepommin tuomiin ongelmiin ei tehdä korjaavia toimenpiteitä jo nyt, saattaa korjausliikkeet olla myöhemmin todella suuria. Hän myös kannustaa nuoria

käyttämään omaa äänioikeuttaan, jotta heidänkin asiat tulevat kuulluksi eläkeasioihin liittyen. (Vesala 2019.)

Kiinnostus säästämiseen nuorten keskuudessa on kasvanut, mutta vanhenemisesta tai säästämisestä vanhuuden varalle ei oteta nuorena paineita. Nuorille säästäminen on hankalampaa, kun vakituista työsuhdetta ei ehkä vielä ole tai opinnot ovat kesken. Vanheneminen.fi teettämän kyselytutkimuksen perusteella vain noin joka viides oli tehnyt tulo- ja menoarvioita eläkevuosia varten ja vain puolet ihmisistä säästää. Moni ei tule ajatelleeksi sitä, kuinka paljon tulot tippuvat eläkkeelle jäädessä. Vaikka varmasti perinteiset arkiset menot pienevät, pienituloiselle on kova paikka, kun tuleekin yllättäviä menoja esimerkiksi asunnon suhteen. Myöskään tulevaisuuden eläkejärjestelmästä ei voi olla varma, mihin suuntaan se on menossa. (Collin 2019.)

Rahoitusyhtiöt ovat yhtiöitä, jotka tarjoavat perinteisen pankkirahoituksen täydentäviä palveluja. Rahoitusyhtiö siis rahoittaa esimerkiksi yritysten investointeja, jossa rahoitettava kohde toimii vakuutena. 60-luvun tienoilla rahoitusyhtiöt ovat rahoittaneet myös yksityishenkilöitä. Nykyisin siis rahoitusyhtiöt rahoittavat yksityishenkilöille esimerkiksi autoja tai pienempiä ostoja, kuten elektroniikkaa. (Kontkanen 2016, 174-178.)

Nettikaupat ovat yleistyneet ja yhä useampi nettikauppa tarjoaa jonkin luottoyhtiön kautta lainaa. Esimerkiksi Elloksen verkkosivuilla tarjotaan lainaa pieniinkin (100€) summiin. Takaisinmaksuaikaakin luvataan lainasummasta riippuen 1-6 vuotta. Näihin lainoihin on tietyt ehdot, joita lainanhakijalta edellytetään, mutta käytännössä lainan saanti on helppoa. Lainat ovat kertaluottoja, joissa on huimat vuosikorot. (Ellos 2019.)

Kertaluotot mahdollistavat ihmisen ostamaan kalliimpaa tavaraa, kuin mihin heillä oikeasti sillä hetkellä olisi varaa. Luotoilla tarjotaan kuluttajalle vaihtoehto tavaran hinnan säästämiseen mahdollistamalla helpot luotonannot. Mitä kauemmin asiakas maksaa luottoa takaisin, sitä pienemmäksi kuukausierät saadaan vaikka puolestaan todelliset kustannukset kasvavat. (Verkkokauppa.com 2019.)

Pikavippien saanti on nykypäivänä helppoa ja yrityksiä, jotka niitä tarjoavat löytyy verkosta satoja. 1.9.2019 tuli voimaan lakimuutos, joka muutti pikavippien markkinoita. Lakimuutoksen myötä lainoille tuli uusi 20 prosentin lainakatto, sekä lainanhoitokulut voivat olla enintään 150 euroa vuodessa. Pikavippien helppo saanti on mahdollistanut kalliidenkin asioiden oston heti, ilman säästämistä. Luottojen helppo saanti on aiheuttanut lukuisia maksuhäiriöitä. (Uusitalo 2019.)

3.8 Säästäminen ja verotus

Tilisäästäminen pankkitilille, jossa on pieni korko, kartuttaa koron saamista toki eteenpäin. Normaalille tilille ei makseta juurikaan korkoa ja koroista maksetaan myös lähdevero. Todellisuudessa jos tilille maksettaisi 10 euroa korkoa, tästä vähennetään automaattisesti 30% veroa, jolloin tilille maksettava korko on todellisuudessa 7 euroa. Tällöin koronkorko ilmiötä ei tapahdu. (Valtiovarainministeriö 2020.)

Kun lähdetään sijoittamaan, verotukset ovat pääomatulojen alaista tuloa. Sijoittaja maksaa veroja ainoastaan saaduista tuotoista. Tällä hetkellä pääomatulojen verotusprosentti on 30%, kun pääomatulon määrä on enintään 30 000 euroa. Tämä ylittävistä veroprosentti on 34%. (Kallunki ym. 2019, 219.)

Osakkeista saatavista osingoista osakkeenomistaja saa 15% verovapaasti ja lopuista 85 prosentista maksetaan pääomaveroa. Eli esimerkiksi jos osakkeenomistajalle maksetaan 1000 euroa osinkoa, verotettava osuus tästä on 850 euroa. Tästä veroihin menee 255 euroa pääomaveroprosentin mukaisesti. (Kallunki ym. 2019, 222.)

Sijoitusrahasto-osuuksia verotetaan pääomatulojen veroprosentin mukaan. Verotuksessa on kuitenkin kaksi eri tapaa, koska rahasto-osuuksia on kahdenlaisia, tuotto- ja kasvuosuuksia. Tuotto-osuudelle maksetuista tuotoista maksetaan veroa joka vuosi. Rahastoyhtiö tekee tuotosta 30% ennakonpidätyksen tuoton maksun yhteydessä ja hoitaa veron Verohallinnolle. Kasvuosuudesta puolestaan vero maksetaan vasta kun rahasto-osuus myydään. Tällöin sijoitukseen saadaan hyödynnettyä koron korko laskelmaa. (Verohallinto 2020.)

Esimerkki lasku 1000 € sijoituksesta 2,5 % korolla (Soveltaen Saaranen ym. 2016, 185)

vuoden kuluttua

$$1,025 \cdot 1000 = 1025$$

kahden vuoden kuluttua

$$1,025 \cdot 1,025 \cdot 1000 = 1050,625$$

10 vuoden kuluttua

$$1,025^{10} \cdot 1000 = 1280,08$$

Sijoitus- ja säästövakuutuksessa tuotto on verotuksenalaista samalla tavalla kuin muukin sijoitustoiminta. Veroa maksetaan kuitenkin vasta vakuutuksen päättyessä eli silloin kun vakuutuksesta maksetaan vakuutuskorvaus. Vapaaehtoisissa eläkevakuutuksissa puolestaan vakuutuksen ottaja voi vähentää maksetut vakuutusmaksut pääomatuloista. Vähennykset eläkevakuutuksissa saavat olla enintään 5000 euroa. (Kallunki ym. 2019, 235–236.)

Eläkevakuutuksen tavoin pitkäaikaissäätämisen tileille eli ps-tileille maksetut maksut ovat vähennyskelpoisia pääomatuloista samalla tavalla kuin eläkevakuutusmaksutkin. Ps-tilin säästäjä verotetaan vasta niiden nostovaiheessa ja veroa maksetaan niin säästö-pääomasta kuin sille kertyneestä tuotosta. (Kallunki ym. 2019, 131.)

3.9 Verokannuste

Eläkesäästämisen malli on Suomessa verokannustettua säästämistä. Yhteiskunta tarjoaa verokannusteen, jonka tarkoituksena on houkutella ihmisiä säästämään niin itsensä kuin myös yhteiskunnan kannalta toivottua tavoitetta varten. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että verokannusteen vuoksi säästöt voi vähentää verotuksessa. Säästämismuodot, jotka ovat tähän verovähennykseen oikeutettuja ovat yksilölliset eläkevakuutukset ja PS-sopimukset. (Poikonen & Silvola 2010, 73)

Vähennyskelpoisia sopimuksia ovat vain itselle ja puolisolle otetun eläkevakuutuksen ja PS-sopimuksen maksut. Kuitenkin 5000 euroa on enimmäismäärä vuodessa, jonka voi veroissa vähentää. Puolisolla tarkoitetaan tässä kohtaa henkilöä, jonka kanssa on solmittu avioliitto ennen verovuoden päättymistä. Puolisoksi luetaan myös rekisteröidyssä parisuhteessa oleva osapuoli. Puolison käsite on määritelty TVL 7§:ssä. Vähennys tehdään vakuutetun tai säästövaroihin oikeutetun henkilön verotuksessa ja ensisijaisesti pääomatuloista. Verovähennys voidaan tehdä myös ansiotuloveroista alijäämähyvityksenä, mikäli pääomatuloja ei ole riittävästi. (Verohallinto 2020.)

3.10 Tutkimus

Tutkimus toteutettiin kahdessa osassa. Toisessa osassa vertaillaan kahden saman eläkevakuutuksen omaavan henkilön säästösuunnitelmaa, kun toinen on aloittanut

säästämisen jo alle 10 vuotiaana ja toinen 40 vuotiaana. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jonka avulla pyritään pääsemään syvällisemmin aiheeseen ja sen tärkeyteen.

Tutkimuksen toisessa osassa vertaillaan säästämisen eroa sijoitusten ja perinteisen tilisäästämisen välillä. Tämän osion tarkoituksena on esimerkki henkilöiden avulla tuoda esiin tuottojen merkityksen säästämässä.

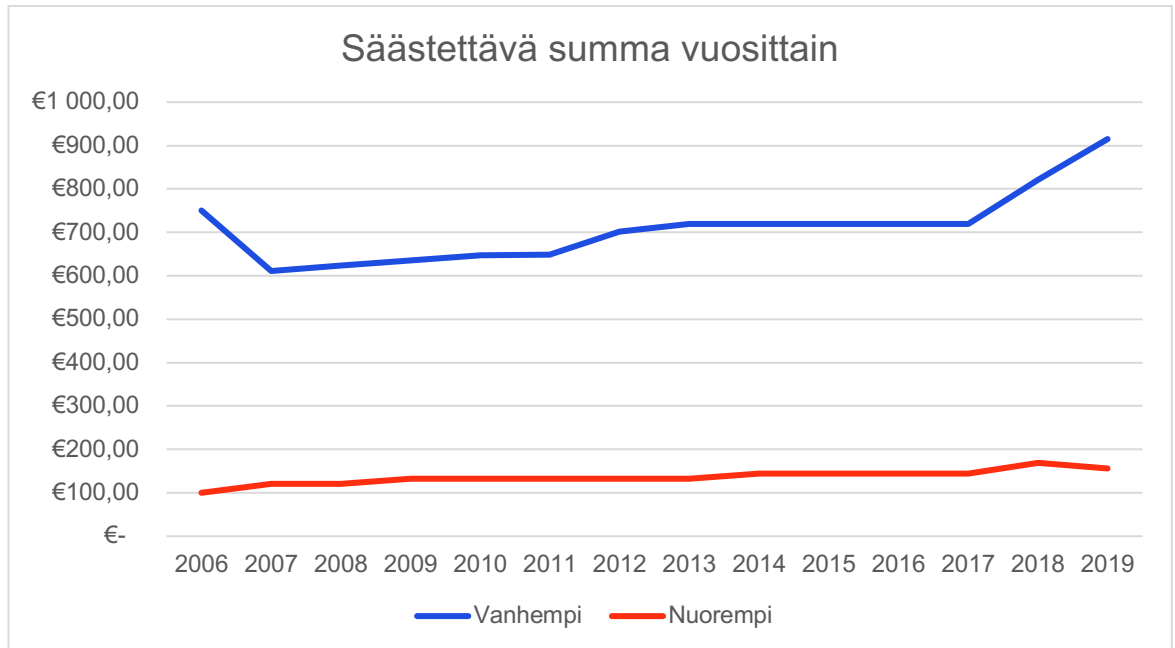
3.10.1 Vanhan ja nuoren henkilön eläkesäästämisen vertailu

Tutkimuksessa kaksi eri-ikäistä henkilöä säästää eläkettä varten saman yhtiön kautta eläkevakuutuksen avulla. Molemmille on luotu oma maksu- sekä sijoitussuunnitelma ja ne on aloitettu samaan aikaan. Suunnitelmat eroavat hieman toisistaan henkilöiden iän vuoksi. Tutkimuksen tarkoituksena on vertailla nuorena säästämisen etua vanhempaan henkilöön nähden. Tutkimuksen henkilöistä toinen on aloittanut säästämisen jo yhdeksän vuotiaana ja toinen 43 vuotiaana.

Maksusuunnitelman mukaisesti joka kuukausi maksetaan tietyn suuruinen summa, eli suorituksia tulee noin 12 vuodessa riippuen siitä, onko jokin kuukausi jäänyt väliin. Vuosittaiseen minimisäästösummaan on kuitenkin molempien tapauksessa päästy. Molempien henkilöiden maksusuunnitelmaan on sovittu 2 prosentin vuotuinen korotus.

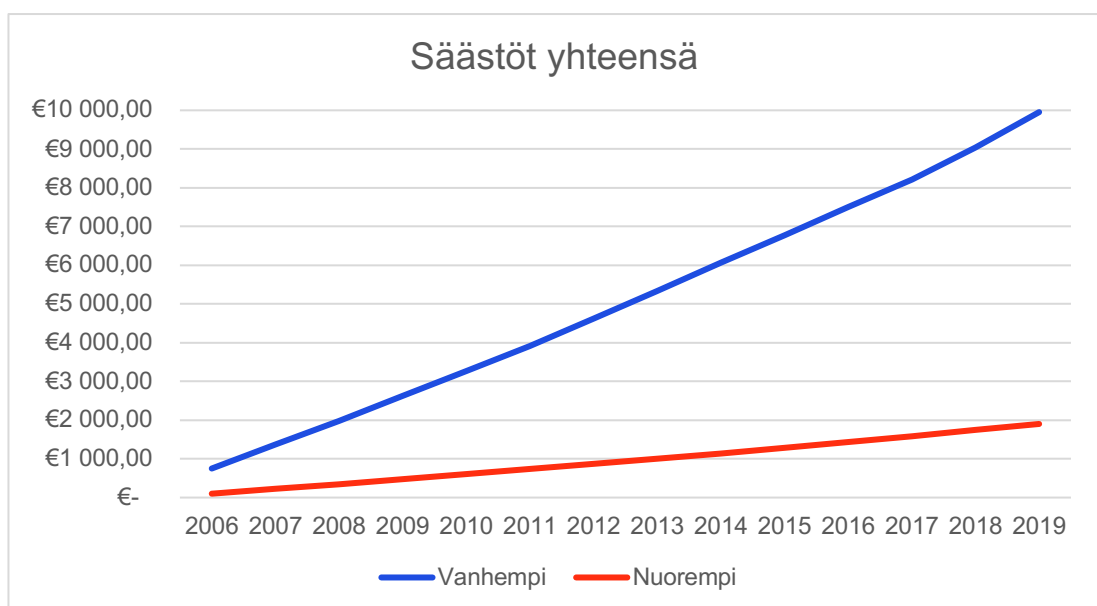
Henkilöt ovat aloittaneet säästämisen samana vuonna. Vuonna 2006 43-vuotias on säästänyt kuukausittain 50 euroa ja kerran laittanut isomman summan. Yhdeksän vuotiaille on säästetty puolestaan vain 10 euroa kuukaudessa ja maksuja on ollut vuonna 10 kappaletta. Säästöissä on ollut jo ensimmäisen vuoden jälkeen iso ero, toisella säästöissä 750 euroa ja toisella vain 100 euroa.

Mennään 5 vuotta eteenpäin. Joka vuosi on tullut 2 prosentin korotus maksuihin. 43 vuotiaana aloittanut on vuonna 2011 säästänyt 54 euroa kuukaudessa ja yhdeksän vuotiaana aloittanut on säästänyt 11 euroa kuukaudessa. Edelleen vuositasoiset säästöt ovat hyvinkin eri suuruiset. Vuonna 2016 maksusuoritukset ovat olleet 60 euroa ja 12 euroa. Vuonna 2020 maksut ovat 64 euroa ja 13 euroa. Vuosittaisessa maksun määrässä on jopa yli kuudensadan euron ero.

Kaava 4. Säästettävä summa vuosittain.

Kaaviosta on nähtävillä vuosittainen säästösumma. Vuosikohtaiset summat eivät nouse radikaalisti. Nähtävissä on pieniä piikkejä, esimerkiksi heti vuoden 2006 kohdalla, kun vanhempi henkilö on aloittanut säästämisen isommalla summalla. Kaavio antaa hyvää osviittaa siitä, kuinka vähän nuorempi vuoden aikana säästää eikä säästettävä summa ole noussut yli kymmenen vuoden aikana kuin muutamia euroja.

Kaava 5. Eläkesäästöt yhteensä.

Kaaviosta on selkeästi nähtävissä molempien yhteenlasketut säästöt vuoteen 2019 mennessä. Molempien säästösummat kasvavat tasaisesti, vaikkakin säästetty summa on vanhemmalla henkilöllä huomattavasti suurempi.

Nuorena säästämisen aloittaneella on useampi vuosikymmen enemmän aikaa säästää eläkettään varten ja se näkyy vakuutussäästön kokonaismäärässä, kun katsotaan molempien säästettyä summaa. Vanhemman henkilön ajatellaan jäävän 65 vuotiaana eläkkeelle. Hän on ehtinyt säästämään tämän iän saavutettuaan hieman yli 34 000 euroa. Nuorena aloittaneella eläkeikä alkaa arviolta pari vuotta myöhemmin ja säästövuosiakin kertyy enemmän. Mikäli nuori jäisi eläkkeelle 67 vuoden iässä, olisi hän maksusuunnitelmaa noudattaen ehtinyt kerryttää säästöjä hieman yli 67 000 euroa.

Henkilöiden sijoitussuunnitelmat poikkeavat toisistaan huomattavasti. 43 vuotiaana aloittaneella säästöt on hajautettu kolmeen eri sijoituskohteeseen eri prosenttiosuuksilla. Yhdeksän vuotiaana aloittaneen säästöt puolestaan menevät kaikki yhteen ja samaan sijoituskohteeseen. Tuotto-odotukset ovat molemmilla lähellä toisiaan, mutta hajauttamalla sijoituksia riski on aina pienempi. Tilanne tuottojen suhteen vuoden 2019 lopulla on ollut se, että vanhemmalla on toteutunutta tuottoa 48,93 prosenttia eli lähemmäs 5000€. Vakuutussäästöä on kertynyt 2006 ja 2019 vuoden välillä lähemmäs 15 000 euroa. Nuoremman kohdalla tuottoa on syntynyt 19,3 prosenttia ja vakuutussäästö euroina on tällöin hieman yli 2000 euroa. Hajautuksella on aina vaikutusta. Vaikka yhden sijoituskohteen arvo laskisi, toiset kohteet voivat tuottaa voittoa ja todellinen säästö saattaa silti olla plussalla.

Kertynyt säästö on tarkoitus käyttää määräaikana ja molemmilla tämä aika on suunnitelman mukaan 10 vuotta. Eläke-ennusteena se tarkoittaa vanhemmalle 284 euroa kuukaudessa eläkettä ja nuoremmalle 561,91 euroa kuukaudessa. Pitkä säästöaika takaa isommat säästöt ja vastaavasti suuremman summan nostettavaksi eläkeikäisenä.

3.10.2 Päätelmät

Vertailusta voidaan todeta, että mitä nuorempana aloittaa eläkesäästämisen, pystyy kerryttämään huomattavasti pienemmillä kuukausisummilla isonkin potin eläkepäivilleen. Mikäli esimerkiksi vanhemmat aloittavat noin 10 vuotiaalle jo säästämään kuukausittain

pientäkin summaa, ei tämä kaada taloutta kun rahaa menee säästöön vain vajaan kahden lounaan hinnan verran kuukaudessa. Vaikka sovittaisi pienistä vuosittaisista maksujen korotuksista, ei kuukausittainen summa nouse edes kymppenä 10 vuoden aikana. Nuoren kasvaessa hän pystyy aikuisiälläkin maksamaan pientä säästöä, vaikka ei välttämättä esimerkiksi opintojen ohella käy töissä. Lapsille harvemmin aloitetaan säästöjä nimenomaan eläkettä varten, mutta rahastosäästäminen on myös kätevä tapa lähteä kerryttämään säästöjä pienilläkin summilla.

Asuntosäästötilit ovat jo suhteellisen yleisiä ja nuorille toki tarjotaan tätä entistä enemmän. ASP-tilin rinnalla olisi hyvä säästää myös muualle, jotta sitten kun asuntoa ollaan ostamassa ja lainaa maksetaan, on vielä säästöjä vaikka sitten pahan päivän varalle. Tällä hetkellä aktiivisimmat säästäjät Suomessa ovat 55-65 vuotiaita, jotka ovat alkaneet säästämään tai sijoittamaan vasta 40 vuotiaana, jolloin asuntolainat ovat jo lähes kokonaan maksettu pois. (STT 2020.)

Henkilö joka aloittaa säästämään vasta aikuisiällä ja ehkä vasta sitten kun on päässyt vakinaiseen työpaikkaan, on tietysti tuloiltaan vauraammassa tilanteessa kuin esimerkiksi opiskelija. Kuitenkin jos haluaa kerryttää eläkeikään mennessä kohtuullisen säästön, täytyy kuukausittaisen säästösumman olla suurempi. Vanhemmalla iällä tulee kuviuihin myös yleensä perhe-elämä, jolloin rahan meno on isompi. Asuntolainaa pois maksaessa ei ehkä halua tai ole varaa laittaa sivuun myöhempää ajankohtaa varten, maksaahan lainaa pois maksaessa itselleen osuutta asunnosta.

Ongelmaksi nuorten sijoittamattomuudelle on vähäiset taidot. Nuorille ei ole juuri tarjolla matalankynnyksen taloudenhallinnan opetusta, muuta kuin mitä koulunpenkiltä saa. Asiantuntijoilla on yleensä näkemystä ja osaamista opettajia enemmän, ja nuoria olisi hyvä opastaa ja tukea säästämisen ja oman talouden hallinnassa. Samaten 50€ on yleisesti pienin mahdollinen säästösumma esimerkiksi rahastosijoittamisessa. Summa voi olla nuorelle opiskelijalle suuri rahanmeno. Nuorille pitäisi saada mahdollisuus laittaa sivuun myös pienempiä summia, esimerkiksi 10€ kuukaudessa on jo opiskelijan budjettiin sopivampi kulu. Toisaalta esimerkiksi rahastoihin voi tehdä säästösopimuksia niin, että merkintä tehdäänkin esimerkiksi joka toinen kuukausi. Tällöin voisi ajatella, että kuukausittainen säästö olisi minimissään jo vain 25€, kun minimimerkintä olisi 50€.

Kun katsotaan tutkimuksessa esitettyä tuottoa, on tämä huomattavasti suurempaa, kuin mitä saisi tilisäästämisellä. Nykypäivänä erilaisiin säästötalletustileihin ei makseta juurikaan korkoa. Yleinen korkotaso säästötalletuksilla on 0,15% luokkaa eikä mikään pankki

maksa enää käyttötileille korkoa. Vähäisestä korosta joudutaan maksamaan myös lähdeverot.

Esimerkiksi henkilö joka säästäisi 10 vuoden ajan 1000 euroa vuodessa 2,5 prosentin korolla tilille, saisi kerättyä 1148,47€ koronkorko perusteella ilman lähdevero vähennyksiä. Kun verrataan tätä säästöä tutkimuksessa esitetyn nuoren eläkevakuutuksen tuottoihin samalta ajalta, on tuottoa tullut yli 2000€ pienillä säästösummilla, kun puolestaan tilisäästämisellä tuottoa olisi tullut 148,47€. Ero on siis huomattava. Tilisäästäminen on lähes riskitöntä ja arvoon ei vaikuta muut kuin maksettavan koron suuruus sekä inflaatio. Sijoittamalla puolestaan riski aina kasvaa ja mahdollisuus siihen, että sijoittama summa menisikin miinukselle on olemassa. Kuitenkin hajauttamalla ja järkevällä sijoitusstrategialla tuotto voi olla hyvinkin suurta myös pienillä sijoitussummilla.

Säästämisen tärkeyttä tulisi tuoda esille kaiken ikäisille. Yleisesti 18 vuotta täytettyä täysi-ikäinen kutsutaan pankki käynnille ja tällöin tavallisesti avallaan asiakkaalle verkkopankkia ja muuten keskustellaan nuoren pankkiasioista. Tapaamisissa tulisi tuoda enemmän esille säästämisen tärkeyttä ja sitä, että pienelläkin säästöllä voi tulevaisuudessa olla iso merkitys. Pelottelulla eläkeiästä tuskin on hyötyä, mutta konkreettisilla esimerkeillä esimerkiksi sijoitusten tuotoista voi olla hyvä vaikutus. Pankit tekevät myös paljon yhteistyötä lukioiden ja korkeakoulujen kanssa. Näitä yhteistöitä olisi hyvä hyödyntää esimerkiksi erilaisten projektien kautta, mitä jotkin yritykset korkeakoulujen kanssa tekevätkin. Tai yleisesti kertoma säästämisestä eli mennä nuorten luo. Nuoret harvoin itse ottavat pankkiin yhteyttä näissä asioissa.

Sosiaalisen median vaikutus nykypäivän nuorten tekemiin valintoihin on kiistaton. Eri firmat tekevät paljon vaikuttajien kanssa yhteistyötä, ja näin tulisi tehdä myös finanssialojen. Tunnettujen freelansereiden kautta firmojen näkyvyys kasvaa ja huomaamatta nuoret kiinnostuvat asiasta, josta sosiaalisessa mediassa puhutaan. Joitakin yhteistöitä esimerkiksi pankkien ja YouTube tähtien välillä on jo nähty, mutta mainonta ja tarjonta ei silti vielä ole ollut nuorille sopivaa eli ei olla tarjottu matalla kynnyksellä säästämisen aloittamista jollakin muulla tapaa kuin ASP-säästämisellä.

Alaikäisten pankkiasioita hoitavat huoltajat. Lapsille avataan hyvin paljon tilejä jo pian syntymän jälkeen. Harvoin tullaan ajatelleeksi, että myös pienelle vauvalle voidaan läheteä säästämään tai sijoittamaan jo pienestä pitäen. Yleisesti tilejä avataan esimerkiksi lahjaksi saatavia rahoja varten tai isovanhemmat haluavat säästää lapsenlapselleen. Tilien avausten yhteydessä olisi hyvä ottaa puheeksi eri säästämisen vaihtoehdot.

Tilanteet muuttuvat ja jossakin vaiheessa varoja voidaan tarvita esimerkiksi lapsen harrastuksia tai isompia hankintoja varten. Kun säästämisen vaihtoehdot on käyty tarkkaan läpi, voivat varat olla nopeastikin saatavilla, vaikka ne olisikin laitettu tililtä eteenpäin sijoittaen.

Säästämisen ja sijoittamisen tapoja on monia ja jokaiselle varmasti löytyy se oikea tapa. Tapa voi vuosien varrella muuttua, mutta tulevaisuuden kannalta säästäminen tulee olemaan tärkeämpää kuin koskaan. Miksei siis huolehtisi omasta tulevaisuudestaan, kun sen voi tehdä pienilläkin säästöillä.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda esille Suomen eläkejärjestelmään vuonna 2017 tehtyjä muutoksia sekä sen vaikutuksia. Käydä läpi eläkkeiden kertymistä sekä niiden laskeenta perusteita. Opinnäytetyössä käytiin laajemmin läpi eri vaihtoehtoja säästämistä ja sijoittamisesta eläkeikää varten.

Työ koostui teoriasta, jossa keskityttiin itse eläkkeisiin, kuinka nämä määräytyvät ja kuinka Suomalainen eläkejärjestelmä toimii. Teoriaan lukeutui myös vapaaehtoinen eläkesäästäminen, mukaan lukien eri sijoittamisen vaihtoehdot eläkesäästämisen ulkopuolelta. Sijoittamiseen liittyen käsiteltiin myös vaurastumisen teoriaa. Case osassa käytiin läpi eläkejärjestelmän uudistusta ja sen vaikutuksia. Pohdittiin eläkkeiden riittävyyttä niiden rahoittamisen pohjalta sekä käytiin läpi nykypäivän mielikuvaa säästämisen tarpeellisuudesta pikavippi maailmassa. Henkilöiden eläkevakuutuslaskelma esimerkillä tuotiin esille nuorena säästämisen aloittamisen eroa keski-ikäiseen verrattuna.

Opinnäytetyön haasteena oli löytää ratkaisuja sille, kuinka nuoria tulisi motivoida ja ennen kaikkea miten nuoret saataisi kiinnostumaan omasta säästämistä. Artikkeleita nuorten säästämistä on jonkin verran, mutta varsinaista tutkimustyötä ei aiheesta ole tehty. Säästäminen tuli paljon esille ASP-tilien kautta, mutta eläkesäästämistä nuoren keskuudessa ei juurikaan puhuta. Lisäksi haasteena oli saada kattavat mutta kuitenkin lyhyet käsitykset eri sijoitusmuodoista. Toisaalta taas PS-tilien vähäisyys sai miettimään, kannattaako tästä säästämismuodosta enää edes kertoa, kun palveluntarjoajatkin jo haluaisivat näistä ennemmin eroon.

Case osion kahden henkilön säästöjen vertailulla saatiin konkreettisesti esille nuorena säästämisen aloittamisen edut. Esimerkki laskut toivat esille tärkeää ja ehkä joskus unohdetun korkoa korolle ilmiön. Tilille säästäjät eivät pääse tästä nauttimaan. Työ toi esille paljon vaihtoehtoja, myös sellaisia joita ei mielletä vanhuuden varalle tarkoitetuiksi säästämisen muodoiksi.

Vaikka työ tuo esille nuorena säästämisen aloittamisen edun, on hyvä ottaa huomioon, että sijoittamiseen liittyy aina riski. Aloitti sitten lapsena tai aikuisena. Lisäksi kaikilla ei yksinkertaisesti ole mahdollista säästämiseen tai vain halua, eikä tarkoitus ole siihen kehtään pakottaa. Työssä esitetyt säästämisen vaihtoehdot eivät ole ainoita oikeita säästämisen muotoja, vaan yleisimmin tunnettuja säästämisen keinoja. Työssä tuotiin esille

myös hyvin kärjistetyksi pikavippifirmojen oletettua vaikutusta säästämiseen omien mielikuvien perusteella.

Tutkimuksen tuloksena siihen, kuinka saadaan nuoret kiinnostumaan säästämisestä ja sijoittamisesta voidaan todeta että on mentävä lähemmäs nuoria. Nuorten kanssa pystyy ja täytyykin tehdä paljon yhteistyötä ja heiltä saa esimerkiksi erilaisten kouluprojektien avulla varmasti hyödyllistä tietoa, mitä nuoret haluavat ja mikä heidän osaamistaso ja tietämys säästämisen suhteen on.

LÄHTEET

Automatia Pankkiautomaatit Oy 2020. Talletusotto. Viitattu 27.11.2019 <https://otto.fi/talletus/>.

Collin, P. 2019. Kolmekymppinen! Aloita säästäminen vanhuuden varalle nyt – "Ettei eläkkeellä tarvitsisi tinkiä kodista tai terveydestä". Yle 26.2.2019. Viitattu 22.10.2019 <https://yle.fi/uutiset/3-10662124>.

Ellos 2019. Ellos yksityislaina. Viitattu 30.11.2019 <https://www.ellos.fi/page/finance/loans/about?MediaCode=W11GG>.

Eläketurvakeskus 2019. Eläkeuudistus 2017. Viitattu 9.11.2019 <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elakeuudistukset/aiemmat-uudistukset/elakeuudistus-2017/>.

Hasselgren, J. 2017. Tilitalletuksella et tienaa - lue miten saat rahasi poikimaan paremmin. OP 27.11.2017. Viitattu 14.9.2019 <https://op.media/talous/talous/tilitalletuksella-et-tienaa-lue-miten-saat-rahasi-poikimaan-paremmiin-6e7a02fc440d406db887acb2c1dfd7c6>.

Ilmarinen 2019. Eläkkeen kertyminen - mistä eläke muodostuu? Viitattu 9.11.2019 <https://www.ilmarinen.fi/henkiloasiakas/tietoa-elakkeista/mista-elake-muodostuu/>.

Kallunki, J.; Martikainen, M. & Niemelä J. 2019. Ammattina sijoittaminen. Liettua: BALTO print.

Kautto, M. 2011. Eläkkeet ja eläkkeensaajien toimeentulo 2000–2010. Vaasa: Waasa Graphics.

Kela 2018. Rahoitus. Viitattu 9.11.2019 <https://www.kela.fi/rahoitus>.

KEVA 2020. Myytit ja faktat eläkkeistä. Viitattu 9.11.2019 <https://www.keva.fi/uutiset-ja-artikkelit/artikkeli-myytit-ja-faktat-elakkeista/>.

Koivisto, J 2020. Liedon Säästöpankin historia - 125 vuotta kannattavaa kasvua. Keuruu: Otava kirjapaino.

Kontkanen, E. 2016. Pankkitoiminnan käsikirja. Vantaa: Hansaprint Oy.

Korpiluoma, R; Grönlund, H.; Herrlin, O.; Kekäläinen, J.; Kouvonen, K.; Levander, M.; Lilius, S.; Mustonen, P.; Määttä, M.; Perälehto-Virkkala, A.; Takanen, M. & Tuomikoski, J. 2011. Työeläke. Porvoo: Bookwell.

Nordnet 2020. Hajauttaminen kannattaa - 4 tapaa alentaa salkkusi riskiä. Viitattu 18.10.2019 <https://www.nordnet.fi/blogi/hajauttaminen-kannattaa-4-tapaa-alentaa-salkkusi-riskia/>.

Parviainen, A. 2019. Naisen keskieläke on yhä viidenneksen miehen eläkettä pienempi. Yle 28.3.2019. Viitattu 23.10.2019 https://yle.fi/uutiset/3-10709733?utm_source=social-media-share&utm_medium=social&utm_campaign=yilefiapp.

Parviala, A. 2019. "Itse maksettu eläke" on sitkeästi elävä harhaluulo - näin toimii suomalainen eläkejärjestelmä. Yle 17.1.2019. Viitattu 22.10.2019 <https://yle.fi/uutiset/3-10592237>.

Pitkänen, P. 2019. Synkkäarvio ekonomistilta: Eläkkeiden pienentäminen on hyvin todennäköistä. Iltasanomat 2019. Viitattu 25.4.2019 <https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000006042581.html>.

Pohjola, M. 2015. Taloustieteen oppikirja. Helsinki: Sanoma Pro 2014.

Poikonen, P. & Silvola, T. 2010. Eläkesäästäminen. Sastamala: Vammalan Kirjapaino.

Pörssisäätiö 2020. Näin aloitat osakesijoittamisen eli nyrkkisääntöjä aloittelijalle. 10.12.2017. Viitattu 17.10.2020. <https://www.porssisaatio.fi/blog/2017/12/10/nain-aloitat-osakesijoittamisen-eli-nyrkki-saantoja-aloittelijalle/>.

Rahoitusvakausvirasto 2019. Talletussuoja. Viitattu 23.10.2019 <https://rvv.fi/talletussuoja>.

Saaranen, P.; Koltola, E. & Pösö, J. 2016. Liike-elämän matematiikka. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Sijoittaja.fi 2020. Osakesäästötili. Viitattu 17.10.2020 <https://www.sijoittaja.fi/osakesaastotili/>.

STT 2020. Suomalaisten säästöhalut ovat nousussa. Yle 24.5.2020 Viitattu 17.10.2020 <https://yle.fi/uutiset/3-11366012>.

Säästöpankkiliitto 2020. Tietoa Säästöpankkiryhmästä. <https://www.saastopankki.fi/fi-fi/saastopankkiryhma/tietoa-saastopankkiryhma/historia>.

Työeläkevakuuttajat TELA ry 2019. Suomalaisen työeläkejärjestelmän rakenne kansainvälisessä vertailussa. Viitattu 8.11.2019 https://www.tela.fi/kansainvalinen_vertailu.

TELA ry 2019. Työeläkkeiden rahoitus. Viitattu 9.11.2019 https://www.tela.fi/tyoelakkeiden_rahointus.

Tenhunen, S.; Vaittinen, R. 2016. Eläketalous. Turenki: Hansaprint Oy.

Työeläke.fi 2020. Eläkelaskuri. Viitattu 9.11.2019 <https://www.tyoelake.fi/elakelaskuri/>.

Työeläke.fi 2020. Kansaneläke ja takuueläke täydentävät työeläkettä. Viitattu 9.11.2019 <https://www.tyoelake.fi/mika-tyoelake-on/kansanelake-ja-takuuelake-taydentavat/>.

Uusitalo, K. 2019. Pikavippimarkkina muuttuvat nyt, ja tässä ovat seuraukset: lainansaanti vaikeutuu, maksuhäiriöt lisääntyvät - monen velkakierre voi myös katketa. Yle. 30.08.2019 Viitattu 22.10.2019 <https://yle.fi/uutiset/3-10943120>.

Valtiovarainministeriö 2019. Korkotulojen lähdeverotus. Viitattu 9.11.2020 <https://vm.fi/verotus/henkiloverotus/verotuskorkotulojen-lahdeverotus>.

Verkkokauppa.com 2020. Apuraha. Viitattu 30.11.2019 <https://www.verkkokauppa.com/fi/apuraha>.

VERO 2019. Maksa vero sijoituksista. Viitattu 9.11.2019 https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/sijoitukset/maksa-vero-sijoituksista/#_Osakkeiden_myynti.

VERO 2019. Osakkeiden myynti. https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/sijoitukset/osakkeiden_myynti/.

VERO 2019. Pitkäaikaissäästämissopimuksen ja vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen verotus. https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48212/pitkaaikaissaastamis-sopimuksen_ja_vapaa/.

VERO 2020. Osakesäästötili. <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/sijoitukset/osakes%C3%A4%C3%A4st%C3%B6tili/>.

Vesala, T. 2019. Eläkepommei - ei kertajysäys vaan vuosikymmenten järjestys. Kauppalehti 2019. Viitattu 12.10.2019. <https://blog.kauppalehti.fi/saastopankin-taloustuokio/elakepommi-ei-kertajys-says-vaan-voosikymmenten-jaristys>.